

ACTITUDS DELS CAPUTXINS DE CATALUNYA EN L'ADVENIMENT BORBÒNIC, 1700-1735

per Valentí Serra de Manresa

Aquest treball d'investigació és, d'alguna manera, el capítol introductori d'una recerca històrica, molt més ambiciosa, en curs de realització, sobre els caputxins de Catalunya, aproximats com a institució, al llarg del segle XVIIIe, des de l'adveniment borbònic fins a la invasió napoleònica, on, sota la direcció del Dr. Joan Bada, s'examinarà, d'una banda, la projecció "ad extra", de cara enfora, dels frares caputxins en els diversos estaments de la societat catalana del divuit a través de la predicació, les missions populars, el foment del Terç Orde franciscà entre els seglars, la irradiació missionera a la Guaiana, etc. i, per l'altra, s'estudiarà detalladament la vida "ad intra", de cara endins, dels religiosos caputxins que configuraren i donaren vida a la institució provincial, objecte principal del nostre estudi (la vida quotidiana, els horaris, l'alimentació, els costums, la ritualització de la vida, etc.) i, sobretot, s'intentarà refer la mentalitat dels frares a partir d'una minuciosa aproximació al seu món cultural, servint-nos de les obres manuscrites i impreses que ens han arribat fins als nostres dies: els plans d'estudi, les lectures preferides, els continguts de les biblioteques, la renovació filosòfico-teològica, l'obertura a la modernitat i, també, la configuració d'una mentalitat evangèlicament reaccionària al llindar de la dinovena centúria, després de l'impacte de la Revolució Francesa a les comarques del Principat.

La present tesi de llicenciatura *Actituds dels caputxins de Catalunya en l'adveniment borbònic (1700-1735)*, s'ha realitzat, pràcticament en la seva integritat, amb fonts manuscrites inèdites i, també, amb fonts impreses d'època. La bibliografia ha estat emprada, solament, per a la contextualització dels fets estudiats i, sobretot, per a l'annotació dels documents transcrits i editats a l'apèndix (25 textos i 10 làmines de documentació gràfica). La metodologia emprada, l'hem exposat, encara que molt succintament, als mots introductoris que encapçalen el treball; és a dir, copsar i transmetre la significació i el missatge de la història, de la qual queda, tan sols, el ressò en els documents, els quals, pel que fa a la nostra recerca, ens han marcat un ritme prou precís per a arribar a l'essència d'allò ocorregut, després d'una delicada operació consistent en saber conjugar, acuradament, les dades ob-

tingudes, valorant les unes en funció de les altres, per a poder obtenir aquells referents que, talment com a bons criteris de discerniment, possibilitin a l'investigador poder detectar quines foren les motivacions i els criteris d'actuació real dels nostres avantpassats. Aquesta ha estat, prioritàriament, la preocupació fonamental que batega al rerafons d'aquesta investigació: detectar, esbrinar les actituds i actuacions dels caputxins catalans, vistos col·lectivament com a institució provincial i, també, individualitzats com a persones concretes, en ocasió de l'adveniment borbònic, abans i després de la Guerra de Successió, fins a l'any 1735 en què apareixen les darreres referències documentals, indicatives del comportament dels caputxins catalans en la novella situació política.

El treball hem volgut estructurar-lo en tres parts, precedides d'una introducció, i completades amb unes ratlles conclusives i, com hem dit, amb un apèndix documental i gràfic. A la part introductòria, estudiem la institució provincial dels framenors caputxins de Catalunya al llindar del segle XVIIIè. (el nombre de convents i religiosos, forma de vida i costums, projecció i incidència, etc.). Seguidament, ens deturem en l'estudi dels comportaments dels caputxins en el context de la Guerra de Successió i, després, analitzem les actituds dels caputxins catalans en l'adveniment borbònic, arribant, finalment, a la conclusió, en la qual posem de relleu, com la documentació examinada, evidencia que els caputxins catalans, vistos col·lectivament com a Institució o Província, acceptaren, forçats per les circumstàncies, i amb una docilitat obediencial al govern legalment constituït, la voluntat testamentària de Carles II i, fins amb un cert entusiasme i expectativa, s'acollí la nova monarquia de Felip V, tot i l'austriacisme que, a títol personal, professaven la majoria dels caputxins del Principat. En esclatar, però, el conflicte successori, davant la insistència al respecte i a la prudència, tant des de les ordinations emanades de la Cúria General, a Roma, com des de les exhortacions dels responsables de la Província, veiem com foren dictades un seguit de disposicions per a evitar els aldarulls entre els religiosos, puix que mentre la institució provincial havia acceptat la nova dinastia (encara que fos si us plau per força), a nivell intern, la majoria dels religiosos es mantenien austriacistes; d'ací que fossin dictades severes disposicions contra tots aquells frares que malparlessin de cap dels dos Prínceps cristians en litigi (Carles d'Àustria i Felip d'Anjou), car la majoria dels frares, en connexió amb els sentiments dels membres dels estaments populars de casa nostra, es mante-

nia aferrissadament austriacista, antifrancesa i, òbviament, antifilipista.

Pel que fa a la repressió filipista envers els caputxins del Principat, la documentació examinada posa de relleu que les accions repressives no tingueren lloc en la postguerra immediata, sinó alguns anys després, entorn de 1719, quan Felip V ja s'havia consolidat en el poder, i aquesta repressió no s'adreçà mai contra la institució provincial (llevat d'algunes intromissions regalistes molt ocasionals), sinó que sempre es dirigí contra persones concretes que, obstinadament, es mantenien austriacistes i desafectes al rei Felip V.

Finalment, assenyalar l'interès dels vint-i-cinc documents editats en forma d'apèndix, degudament transcrits i anotats, atesa llur valuosa significació i caràcter inèdit; documentació indicativa, d'una banda, de l'acceptació institucional del nou règim borbònic, i, per l'altra, posa de relleu la progressiva repressió de les autoritats borbòniques vers aquells caputxins que, sense haver estat sancionats o perseguits en la postguerra immediata, es mantenien encara, tossudament, en la fidelitat austriacista i, visceralment, romanien desafectes al primer monarca de la casa de Borbó, des d'un fort sentiment antifrancès que hem de remuntar als anys de la Guerra dels Segadors, quan Catalunya passà a l'òrbita francesa.